

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/181/2017
Identifikačné číslo spisu: 5115228738
Dátum vydania rozhodnutia: 25.04.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Elena Siebenstichová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:5115228738.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne S. O., bývajúcej v T., zastúpenej advokátskou kanceláriou ADVOKÁTI Müller § Dikoš, s.r.o. so sídlom v Žiline, Závodská cesta 3911/24, IČO: 36 864 455, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štúrova č. 2, o náhradu škody a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 17 C 444/2015, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 15. júna 2017 sp. zn. 9 Co 114/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyňa má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobkyňa sa žalobou doručenou Okresnému súdu v Žiline 1. októbra 2015 domáhala, aby žalovanej bola uložená povinnosť zaplatiť jej náhradu škody vo výške 5 637,31 € a náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 17 500 € podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“). Uviedla, že uznesením vyšetrovateľa Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Žiline, Úradu justičnej a kriminálnej polície, Odbor justičnej polície z 8. januára 2008 č. p. ČVS: KRP-90/OEK-ZA-2007 bolo proti nej vznesené obvinenie pre obzvlášť závažný zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, 4 písm. a/ Trestného zákona (zákon č. 300/2005 Z.z.), ktoré napadla sťažnosťou, táto bola uznesením Krajskej prokuratúry v Žiline z 13. mája 2008 č.p. Kv 21/07-22 zamietnutá ako nedôvodná. Prokurátor Krajskej prokuratúry v Žiline podal 30. decembra 2008 pod sp. zn. Kv 21/07-37 proti nej obžalobu pre skutok kvalifikovaný ako obzvlášť závažný zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, 4 písm. a/ Trestného zákona; Okresný súd Žilina ju spod obžaloby rozsudkom z 20. marca 2012 sp. zn. 32 T 166/2008, ktorý nadobudol právoplatnosť 13. septembra 2012, oslobodil. Škoda žalobkyni vznikla zaplatením trov konania vo výške 5 637,31 €, ktorú sumu považovala za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, za ktorú podľa zákona č. 514/2003 Z.z. zodpovedá štát. Žalobu v časti o náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 17 500 € odôvodnila tým, že trestné stíhanie výrazne zasiahlo do jej súkromného, profesionálneho, spoločenského a rodinného života, osobnostných práv, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, samotné trestné konanie sa negatívne podpísalo

i na jej zdravotnom stave a spôsobilo jej psychickú traumu.

2. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 2. novembra 2016 č.k. 17 C 444/2015-114 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni v lehote do 3 dní od právoplatnosti rozsudku: a/ náhradu škody vo výške 5 577,19 € spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne od 3. júla 2015 do zaplatenia a b/ náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 1 750 € s úrokom z omeškania vo výške 5,05% ročne od 3. júla 2015 do zaplatenia; v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania.

2.1. Vychádzajúc z výsledkov vykonaného dokazovania a so zreteľom na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) dospel k záveru, že rozsudok Okresného súdu Žilina z 20. marca 2012 sp. zn. 32 T 166/20, ktorým bola žalobkyňa oslobodená spod obžaloby, má na uznesenie o vznesení obvinenia z 8. januára 2008 ČVS:KRP-90/OEK-ZA-2007 rovnaké následky, ako by toto rozhodnutie bolo príslušným orgánom zrušené pre jeho nezákonnosť. V nadväznosti na to konštatoval, že žalobou uplatnený nárok na náhradu škody v zmysle rozhodnutia najvyššieho súdu z 18. augusta 2010 sp. zn. 4 MCdo 15/2009 (publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 57/2010, pozn. dovolacieho súdu správne R 37/2014) treba posudzovať ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, pričom za rozhodujúce meradlo opodstatnenosti zákonnosti začatia (vedenia) trestného stíhania považoval neskorší výsledok trestného konania. Pasívnu legitímáciu žalovanej vyvodil z § 4 ods. 1 písm. f/ zák. č. 514/2003 Z.z. v znení zák. č. 412/2012 Z.z. (ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2013).

2.2. K majetkovej ujme súd prvej inštancie uviedol, že táto žalobkyni vznikla uhradením trov obhajoby ňou zvolenému advokátovi a okrem dvoch právnych úkonov (zo 17. septembra 2010 a z 29. októbra 2010) považoval zvyšné úkony za účelné, dôvodné a v priamej súvislosti s nezákonným trestným stíhaním; žalobkyni preto priznal titulom majetkovej ujmy celkom 5 577,19 €, vo zvyšnej časti žalobu v tejto časti zamietol.

2.3. Rozhodnutie v časti náhrady nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie odôvodnil tým, že s prihliadnutím na dĺžku trvania trestného stíhania, povahu trestnej veci, ako i následky v osobnej sfére žalobkyne, je opodstatnená náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 10% z požadovanej sumy, t. j. 1 750 €, ktorú považoval za primeranú zásahu vo sfére jej osobného života.

2.4. V časti ohľadom úrokov z omeškania súd prvej inštancie vychádzal zo skutočnosti, že žalobkyňa si nárok na náhradu škody u žalovanej uplatnila 19. decembra 2014, pričom 3. júla 2015 sa žalovaná dostala do omeškania s plnením jej pohľadávky. Žalobkyni preto priznal úrok z omeškania vo výške 5,05% zo súm 5 577,19 € a 1 750 € od 3. júla 2015 do zaplatenia, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

2.5. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 2 CSP.

3. Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 15. júna 2017 sp. zn. 9 Co 114/2017 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, stranám sporu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Na odôvodnenie rozsudku uviedol, že súd prvej inštancie vec správne právne posúdil a na základe vykonaných dôkazov správne zistil skutkový stav. Za rozhodujúce kritérium zákonnosti konania vedeného orgánom verejnej moci považoval odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie výsledok trestného konania. Vychádzal pritom z judikatúry najvyššieho súdu, z ktorej okrem iného tiež vyplýva, že za nezákonné rozhodnutie sa považuje uznesenie o vznesení obvinenia aj vtedy, ak nebolo osobitne zrušené, ale ak po podaní obžaloby došlo k oslobodeniu obžalovaného z dôvodu, že označený skutok nie je trestným činom. Zákon č. 514/2003 Z.z. zakladá objektívnu zodpovednosť štátu bez ohľadu na zavinenie, ktorej sa nemôže zbaviť. O trovách odvolacieho konania súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 2 CSP.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnila § 421 ods. 1 písm. c/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), lebo napadnuté rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Touto otázkou je, či v režime zákona č. 514/2003 Z.z. v prípade, že došlo k zastaveniu trestného stíhania obvineného alebo k jeho oslobodeniu spod obžaloby, sa za nezákonné rozhodnutie považuje uznesenie o vznesení obvinenia, na základe čoho je spôsobilé byť právnym titulom pre úspešné uplatnenie nároku na náhradu škody podľa tohto zákona, pričom sa za rozhodujúce kritérium považuje výsledok trestného konania.

4.1. Podľa názoru dovolateľky dovolací súd vo svojich rozhodnutiach uvedenú otázku vyriešil nejednotne; niektoré jeho rozhodnutia spočívajú na názore, že podľa zákona č. 514/2003 Z.z. zodpovedá štát za škodu podľa výsledku trestného konania, iné rozhodnutia ale pritom dospeli k záveru, kedy nie je možné automaticky každé uznesenie o vznesení obvinenia, ktoré nevyústilo v právoplatný odsudzujúci rozsudok, pokladať za nezákonné rozhodnutie a zároveň to, či v okamihu vznesenia obvinenia boli splnené podmienky na vznesenie obvinenia, nie je možné posudzovať len s ohľadom na výsledok trestného konania.

4.2. Najvyšší súd v rozhodnutí z 18. augusta 2010 sp. zn. 4 MCdo 15/2009 dospel k záveru, podľa ktorého vtedy, keď došlo k zastaveniu trestného stíhania obvineného alebo jeho oslobodeniu spod obžaloby prokurátora, má sa za to, že uznesenie o vznesení obvinenia je nezákonné, pričom rozhodujúcim kritériom je samotný výsledok trestného konania. „Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsúdením, je špecifickým prípadom zodpovednosti štátu podľa zákona č. 514/2003 Z.z. Súdna judikatúra dôvodila, že zmyslu právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu zodpovedá, aby každá majetková ujma spôsobená nesprávnym, či nezákonným zásahom štátu proti občanovi (fyzickej osobe) bola odčinená. Systematickým a logickým extenzívnym výkladom dospela k záveru, že ak došlo k zastaveniu trestného stíhania alebo k oslobodeniu spod obžaloby, treba s prihliadnutím na konkrétne okolnosti a dôvody vychádzať z toho, že občan čin nespáchal a že trestné stíhanie proti nemu nemalo byť začaté. Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím trestného stíhania sa posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím...“.

4.3. Najvyšší súd ale v rozhodnutí z 30. septembra 2009 sp. zn. 1 Cdo 64/2008 vyslovil právny názor, že „uznesenie o vznesení obvinenia neobsahuje konečný záver o spáchaní trestného činu a vine obvineného. Toto rozhodnutie je vydané na základe dôvodného podozrenia, že obvinený spáchal trestný čin (až na podklade zistených skutočností je dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin bol spáchaný určitou osobou). Ak dôjde k oslobodeniu spod obžaloby, nemusí to vždy znamenať, že uznesenie o vznesení obvinenia bolo vydané nesprávne (v rozpore s ustanoveniami Trestného poriadku). Jednotlivé dôvody oslobodenia spod obžaloby nemajú z hľadiska hodnotenia správnosti uznesenia o vznesení obvinenia rovnaký význam.“

4.4. Podobne najvyšší súd v rozhodnutí z 30. júla 2008 sp. zn. 3 Cdo 201/2007 (dovolateľka zrejme v dôsledku písárskej chyby označila rozhodnutie sp. zn. 3 Cdo 21/2007) dospel k záveru, podľa ktorého „niektoré zásahy do osobnosti fyzickej osoby, ktoré sa zdanlivo javia ako odporujúce objektívnemu právu, nemožno považovať za neoprávnené vtedy, keď sú dané okolnosti vylučujúce neoprávnenosť zásahu. O neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby nejde vtedy, keď zasahujúcim je orgán štátu pri plnení jeho úloh vyplývajúcich zo zákona. V danom prípade dochádza k stretu dvoch záujmov - individuálneho záujmu fyzickej osoby do osobnosti ktorej sa zasahuje, s vyšším (verejným) záujmom, ktorému sa priznáva prednosť. Teda nejde o neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby vtedy, keď je proti nej vznesené obvinenie z trestného činu. Na tom sa nič nemení ani v prípade, ak by neskoršie došlo k oslobodeniu spod obžaloby.“

4.5 Podľa názoru dovolateľky s poukazom na rozbor jednotlivých rozhodnutí je zrejmé, že rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 MCdo 15/2009, na ktorý sa súdy najčastejšie v odôvodnení svojich rozhodnutí pri posúdení predmetnej otázky odvolávajú, je v zásadnom rozpore s inými rozhodnutiami dovolacieho súdu, Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) ako i Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Názor oboch súdov, že oslobodenie žalobkyne spod obžaloby má z hľadiska výsledku trestného konania za následok nezákonné rozhodnutie o trestnom stíhaní žalobkyne, je nesprávny. Podľa dovolateľky, ak by sa mala rešpektovať časť judikatúry dovolacieho súdu, bolo by úplne zbytočné, aby problematika náhrady škody z trestného konania zostala upravená v zákone č. 514/2003 Z.z. pretože, ak by rozhodujúcim meradlom mal byť výsledok trestného konania, tak potom náhrada škody by bez akýchkoľvek problémov mohla byť priamo upravená v trestnoprávných predpisoch. Zámer zákonodarcu, ako to však vyplýva zo znenia zákona č. 514/2003 Z.z., bol zrejme celkom iný, a to taký, aby sa takýmto extenzívnym výkladom zákona neodškodňovali osoby v prípadoch, v ktorých štát legitímne a vo verejnom záujme viedol trestné stíhanie a v ktorých k zastaveniu trestného stíhania, resp. k oslobodeniu spod obžaloby došlo zákonným spôsobom a zo zákonných dôvodov bez toho, že by niektorý z orgánov činných v trestnom konaní, resp. súd v

odôvodnení svojho definitívneho rozhodnutia jednoznačne konštatoval nezákonné rozhodnutie o stíhaní osoby, resp. nesprávny úradný postup. Zákon č. 514/2003 Z.z. jednoznačne určuje, že podmienky zodpovednosti za škodu sú ustanovené v tomto zákone a ten ustanovuje, že štát zodpovedá za nezákonné rozhodnutie a nie za výsledok trestného konania. Z uvedeného dôvodu dovolateľka rozsudok odvolacieho súdu považuje za rozhodnutie spočívajúce v nesprávnom právnom posúdení veci. Žiadala preto tento rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

5. Žalobkyňa sa k dovolaniu nevyjadřila.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie ako strana sporu podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) dovolateľka, na ktorú sa vzťahuje § 429 ods. 2 písm. b/ CSP a v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal najskôr, či je dovolanie žalovanej prípustné. Dospel k záveru, že jej dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie svojho rozhodnutia (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

7. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Prípustnosť dovolania bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP. Aj po zmene právnej úpravy civilného sporového konania (vrátane odvolacieho konania), ktorú priniesol CSP v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou, treba dovolanie naďalej považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [porovnaj napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte uvádza v zátvorke odkaz na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

7.1. Najvyšší súd v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane odvolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 36/2016, 5 Cdo 264/2014, 1 Cdo 334/2013).

7.2. Právnu úpravu dovolania a odvolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno ani po 1. júli 2016 interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

7.3. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane ako dovolateľ (porovnaj rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 172/03).

7.4. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7.5. O tom, či je daná prípustnosť dovolania, rozhoduje dovolací súd výlučne na základe dôvodov uvedených dovolateľom. Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle,

že posúdenie prípustnosti dovolania v tomto prípade závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

7.6. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

7.7. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu.

7.8. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod. V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. V danom prípade dovolateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Uvádza, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10.1. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine, zákona č. 514/2003 Z.z.), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Nevyhnutným predpokladom je, že ide o otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, vyriešenie ktorej nemalo určujúci význam pre rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Zároveň musí ísť o otázku, ktorú už riešil aj dovolací súd, v jeho rozhodnutiach je ale táto otázka riešená rozdielne. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní. Právne otázky dovolateľom v dovolaní nenastolené a nepomenované, nemajú relevanciu z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia. Osobitne významným znakom otázky relevantnej v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je jej zásadný právny význam. Aj za účinnosti nových civilných predpisov je opodstatnené konštatovanie, že otázkou zásadného právneho významu je otázka, ktorá je významná nielen pre tú ktorú prejednávanú právnu vec (spor), ale aj zo širších hľadísk, najmä z hľadiska celkovej rozhodovacej praxe všeobecných súdov Slovenskej republiky (1 Cdo 132/2009, 2 Cdo 71/2010, 3 Cdo 51/2006, 4 Cdo 151/1998, 5 Cdo 1/2010, 7 Cdo 117/2011). Zásadný právny význam otázky, ktorú má na mysli ustanovenie § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, je daný zámerom prispieť k prekonaniu „existujúcej“ rozdielnosti rozhodovania odvolacieho súdu.

11. Pokiaľ procesná strana v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP,

nevymedzí právnu otázku a neoznačí rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré danú otázku riešia rozdielne, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach (ktorú otázku a ktoré rozhodnutia mal dovolateľ na mysli); v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo byť neefektívne a nedosahujúce zákonom určený cieľ. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky a nekonkretizovania podstaty rozdielnosti rozhodovania dovolacieho súdu nemôže ale najvyšší súd (na druhej strane) pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili súd prvej inštancie a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum, priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP.

12. V danom prípade žalovaná v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom vymedzila právnu otázku, ktorá môže byť právne významná z hľadiska ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Zostalo preto posúdiť, či ide o otázku, ktorá je v zmysle tohto ustanovenia rozhodovaná rozdielne (t. j. riešená nejednotne).

13. Najvyšší súd pripomína, že z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná len otázka, ktorá kumulatívne vykazuje všetky znaky bližšie uvedené v bode 10.1. tohto rozhodnutia. Jedným z nich je pretrvávajúca rozdielnosť rozhodovania dovolacích senátov, t. j. existujúca nejednotnosť posudzovania danej otázky. Vyplýva to priamo z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, konkrétne z toho, že za relevantnú tu zákon označuje otázku, ktorá „je“ (teda nie „bola“) dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Z uvedeného okrem iného vyplýva, že dôležitá je v tomto smere súčasná nejednotnosť rozhodovania dovolacieho súdu (teda nie minulé, už prekonaná a neexistujúca rozdielnosť rozhodovania).

14. K problematike rozdielnosti rozhodovania dovolacieho súdu je potrebné uviesť, že právny poriadok Slovenskej republiky už v čase vydania rozhodnutí najvyššieho súdu, na ktoré poukazuje dovolateľka, predvídala možnosť existencie rozdielných právnych názorov súdov v skutkovo rovnakých alebo podobných veciach, zároveň však upravoval procedúru, prostriedky a nástroje zabezpečujúce koherentnosť judikatúry (k tomu viď napríklad ustanovenie § 22 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Tento mechanizmus [ktorý je v súčasnosti doplnený inštitútom veľkého senátu (§ 48 ods. 1 CSP)], spočíval najmä vo zverejňovaní súdnych rozhodnutí zásadného významu najvyšším súdom, v prijímaní stanovísk k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov plénom najvyššieho súdu alebo príslušným kolégiom najvyššieho súdu. Bolo by bezpochyby v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy danej v § 421 ods. 1 písm. c/ CSP (zameranej aj na odstraňovanie nejednotnosti rozhodovania dovolacích senátov), pokiaľ by každá minulé aplikačná alebo interpretačná nejednotnosť, ktorá sa v rozhodovaní najvyššieho súdu vyskytla pred 30. júnom 2016, bola ale do tohto dňa úspešne prekonaná (napríklad publikovaním judikátu alebo stanoviska), aj po tomto dni zakladala prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, t. j. bola naďalej považovaná za existujúcu (pretrvávajúcu) rozdielnosť rozhodovania dovolacích senátov. Účelom tohto ustanovenia bezpochyby nie je to, aby bola znovu v dovolacom konaní riešená otázka, ktorá už v čase posudzovania prípustnosti dovolania „nie je“ dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

15. Z hľadiska časovej chronológie prvým z rozhodnutí dovolacieho súdu, na ktoré poukázala dovolateľka s cieľom preukázať rozdielnosť rozhodovania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, je rozhodnutie najvyššieho súdu z 30. júla 2008 sp. zn. 3 Cdo 201/2007. V predmetnej veci sa žalobca pôvodne na jednej strane domáhal náhrady škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“) a na druhej strane náhrady nemajetkovej ujmy v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti. V dovolacom konaní bola riešená iba otázka súvisiaca so zásahom do osobnosti žalobcu. Aj sám žalobca opakovane zdôrazňoval, že „zo žiadnych našich podaní nevyplýva, že si uplatňujeme nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle ustanovení zákona č. 58/1969 Zb. Ide o nárok, ktorý je uplatnený v zmysle ustanovení § 11 až 13 Občianskeho zákonníka, teda nárok na

ochranu osobnosti“. Dovolací súd konštatoval, že žalovaný (štát) nie je v časti týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy pasívne legitimovaný, lebo v danom skutkovom rámci ho nemožno považovať za subjekt, ktorý zasiahol do osobnostných práv žalobcu. Je pravdou, že vo vzťahu k požadovanej náhrade nemajetkovej ujmy dovolací súd poznamenal, že i keby žaloba na ochranu osobnosti podaná podľa ustanovení Občianskeho zákonníka smerovala proti pasívne legitimovanému subjektu, nemohla byť úspešná, lebo „niektoré zásahy do osobnosti fyzickej osoby, i keď sa zdanlivo javia ako odporujúce objektívnemu právu, nemožno považovať za neoprávnené vtedy, keď sú dané okolnosti vylučujúce neoprávnenosť zásahu. O neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby nejde napríklad vtedy, keď zasahujúcim je orgán štátu pri plnení jeho úloh vyplývajúcich zo zákona. Dochádza tu k stretu dvoch záujmov, pri ktorom sa individuálny záujem fyzickej osoby, do osobnosti ktorej sa zasahuje, dostáva do kolízie s vyšším (verejným) záujmom, ktorému sa priznáva prednosť. V dôsledku toho, aj podľa názoru dovolacieho súdu, nejde o neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby vtedy, keď je proti nej v súlade so zákonnými podmienkami vznesené obvinenie z trestného činu a aj ďalšie úkony orgánov činných v trestnom konaní zasahujúce do práv tejto fyzickej osoby (§ 11 Občianskeho zákonníka) sú vykonávané v medziach zákona; na tom sa nič nemení ani v prípade, ak by neskôr prípadne aj došlo k zastaveniu trestného stíhania voči tejto fyzickej osobe alebo k jej prepusteniu z väzby alebo aj k oslobodeniu spod obžaloby“.

16. Druhým dovolateľkou označeným rozhodnutím je rozhodnutie najvyššieho súdu z 30. septembra 2009 sp. zn. 1 Cdo 64/2008. Predmetom konania bola náhrada škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. Dovolací súd v poslednom odseku na 6. strane tohto uznesenia síce konštatoval, že „...uznesenie o vznesení obvinenia neobsahuje konečný záver o spáchaní trestného činu a vine obvineného. Toto rozhodnutie je vydané na základe dôvodného podozrenia, že obvinený spáchal trestný čin (až na podklade zistených skutočností je dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin bol spáchaný určitou osobou). Ak dôjde k oslobodeniu spod obžaloby, nemusí to vždy znamenať, že uznesenie o vznesení obvinenia bolo vydané nesprávne (v rozpore s ustanoveniami Trestného poriadku). Jednotlivé dôvody oslobodenia spod obžaloby nemajú z hľadiska hodnotenia správnosti uznesenia o vznesení obvinenia rovnaký význam“, no nemožno však prehliadnuť jeho ďalšie konštatovanie (predposledný odsek na 7. strane tohto uznesenia), v zmysle ktorého „z hľadiska zodpovednosti štátu za škodu má ten, kto bol oslobodený spod obžaloby, právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia; takéto právo by nemal iba vtedy, ak by si vznesenie obvinenia zavinil sám, bol spod obžaloby oslobodený len preto, že nie je za trestný čin trestne zodpovedný, resp. že mu bola udelená milosť alebo že trestný čin bol amnestovaný.“

17. Ako tretie označila dovolateľka rozhodnutie najvyššieho súdu z 18. augusta 2010 sp. zn. 4 MCdo 15/2009. Predmetom konania bola náhrada škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z. a uvedené rozhodnutie bolo po jeho prerokovaní občianskoprávnym kolégiom publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 37/2014, právna veta ktorého znie: „Zmyslu a účelu § 6 ods. 1 veta prvá zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov zodpovedá interpretácia tohto ustanovenia, v zmysle ktorej rovnaké dôsledky ako zrušenie nezákonného uznesenia o začatí trestného stíhania a o vznesení obvinenia, má tiež rozhodnutie o zastavení trestného stíhania vydané z dôvodu, že sa nepotvrdil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným“.

18. I keby z rozhodnutí najvyššieho súdu, ktoré sú uvedené v bodoch 15. až 17. tohto uznesenia, vyplývala dovolateľkou tvrdená rozdielnosť rozhodovania najvyššieho súdu v otázke, ktorú vymedzila v dovolaní, treba pre účely posúdenia prípustnosti jej dovolania konštatovať, že táto rozdielnosť rozhodovania bola už prekonaná postupmi a mechanizmami zodpovedajúcimi právnej úprave účinnej do 30. júna 2016; t. j. v súčasnosti táto rozdielnosť neexistuje.

18.1. Po vydaní rozhodnutia najvyšším súdom sp. zn. 4 MCdo 15/2009, najvyšší súd nevydal rozhodnutie, ktoré by v porovnaní s týmto rozhodnutím bolo založené na odlišných právnych záveroch. Dovolateľkou nastolená otázka bola najvyšším súdom posudzovaná v súlade so závermi vyjadrenými v uvedenom rozhodnutí napríklad v rozhodnutiach z 30. marca 2011 sp. zn. 3 Cdo 194/2010, z 30. januára 2011 sp. zn. 4 Cdo 54/2011, z 12. decembra 2012 sp. zn. 7 Cdo 145/2011, z 19. júna 2013 sp.

zn. 7 Cdo 87/2012, z 19. februára 2014 sp. zn. 7 MCdo 27/2012 a z 9. novembra 2017 sp. zn. 3 Cdo 156/2017. Právne názory v predmetnej otázke uvedených rozhodnutí sú tiež v súlade s právnym názorom ústavného súdu, ktorý v rozhodnutí zo 7. júla 2016 sp. zn. I. ÚS 320/2016 konštatoval, že „nárok na náhradu škody spôsobenej začatím trestného stíhania sa posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Rozhodujúcim meradlom opodstatnenosti (zákonnosti) začatia (vedenia) trestného stíhania je neskorší výsledok trestného konania“ a ktorý k tomu v ďalšej časti svojho rozhodnutia dodal, že „pre posúdenie nezákonnosti rozhodnutia, resp. postupu orgánu činného v trestnom konaní nie je rozhodujúce, ako orgány činné v trestnom konaní vyhodnotili pôvodné podozrenie, ale to, či sa ich podozrenie v trestnom konaní potvrdilo. Ústavný súd konštatuje, že ak bolo trestné stíhanie konkrétnej osoby zastavené z dôvodu, že sa skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie nestal, že skutok nie je trestným činom, resp. že skutok nespáchal obvinený, uznesenie, ktorým bolo obvinenému vznesené obvinenie a tiež aj záväzný pokyn prokurátora na vznesenie obvinenia (ak bolo obvinenie vznesené na základe pokynu prokurátora) sú vždy nezákonné, zasahujúce do základných práv jednotlivca“.

18.2. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že od publikovania judikátu R 37/2014 sa rozhodovacia prax najvyššieho súdu ustálila (nie je rozdielna) v tom, že ak došlo k zastaveniu trestného stíhania alebo k oslobodeniu spod obžaloby, treba s prihliadnutím na konkrétne okolnosti a dôvody vychádzať z toho, že občan čin nespáchal a že trestné stíhanie proti nemu nemalo byť začaté. Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím trestného stíhania sa preto posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Rozhodujúcim meradlom zákonosti začatia (vedenia) trestného stíhania je neskorší výsledok trestného konania. Tieto závery prijaté v čase platnosti zákona č. 58/1969 Zb. sú aj po zmene právnej úpravy stále použiteľné.

19. Z týchto dôvodov najvyšší súd konštatuje, že v dovolaní nastolená právna otázka „nie je“ v súčasnosti dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Nedôvodná je teda argumentácia dovolateľky, ktorá tvrdí opak.

20. So zreteľom na uvedené dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalovanej nie je podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP prípustné.

21. Dovolací súd neprípustné dovolanie žalovanej odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

22. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.